راهنمایی دسترسی و استفاده از Altmetric

By
Masoumeh Rahdar, 2026
Zabol university medical of sciences,
library of Amir al-momenin Ali(AS) Hospital

آلتمتریکس

در حال حاضر روش های انتشارمقالات بسیار گسترده تر و متنوع تر شده اند ولی روش های مرسوم سنتی برای اندازه گیری ارزش (سطح) یک مقاله همزمان با روش انتشار پیشرفت نکرده اند. لذا در جامعه علمی میل به بدست آوردن روش های مناسب تری که بتواند با جزئیات بیشتری سطح عملکردی یک مقاله را به دست آورد دیده می شود. آلتمتریکس یکی از روش های ارزش گذاری مقالات منتشر شده است.

Altmetrics از ترکیب دو واژه Alternative+Metrics ایجاد شده است و منظور از آن سنجش از طریق سنجه های مکمل و غیرمتداول است.

آلتمتریکس یکی از جدیدترین رویکردها و شاخه های وب سنجی و زمینه پژوهشی نوینی در ارزشیابی آثار پژوهشی در محیط وب ۲.۰ یا وب اجتماعی با هدف ارائه شاخصی جدید در محیط شبکه های اجتماعی علمی است.

تعریف Altimetric

آلتمتریکس(Altimetric) به مجموعه‌ای از شاخص‌ها گفته می‌شود که نشان می‌دهند یک تحقیق علمی چقدر و کجا مورد توجه قرار گرفته است، فراتر از آنچه در فهرست استنادات علمی دیده می‌شود. این شاخص‌ها بررسی می‌کنند که مقاله یا کتاب در چه رسانه‌هایی مطرح شده، چه کسانی درباره آن نوشته‌اند یا صحبت کرده‌اند و چه واکنشی از مخاطبان گرفته است. به‌عنوان مثال، اگر مقاله‌ای در خبرگزاری‌ها پوشش داده شود، در وبلاگ‌ها نقد شود یا در شبکه‌های اجتماعی درباره‌اش بحث شود، آلت‌متریکس این داده‌ها را جمع‌آوری می‌کند و یک تصویر کلی از بازتاب کار ارائه می‌دهد.

اهمیت آلتمتریکس در این است که برخلاف استنادهای علمی که ممکن است ماه‌ها یا حتی سال‌ها بعد ظاهر شوند، این شاخص‌ها بلافاصله پس از انتشار مقاله شکل می‌گیرند و تصویری زنده از میزان توجه به تحقیق ارائه می‌دهند. این موضوع برای پژوهشگران، ناشران و حتی سیاست‌گذاران مفید است تا ببینند کدام پژوهش‌ها بیشتر دیده شده‌اند و چه اثری در جامعه و فضای عمومی داشته‌اند.

در واقع، Altmetricنه جایگزین شاخص‌های سنتی است و نه رقیب آن‌ها؛ بلکه مکملی است که کمک می‌کند «اثرگذاری اجتماعی» پژوهش‌ها هم دیده شود، نه فقط تعداد استنادهای علمی

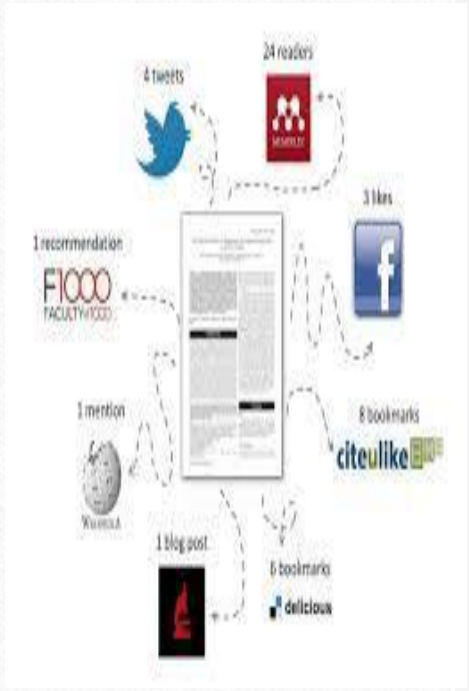

موارد مورد توجه در Altimetric

در آلتمتریکس به جای استفاده از میزان استنادات مجلات به ضریب تاثیر شبکه های اجتماعی نظیر میزان مشاهده (View)، بارگذاری (Download) ،علاقه مندی (Likes)، انعکاس در وبلاگ (blog)، میزان توئیت شدن و.....توجه می شود.

از جمله به نمونه های ذیل می توان توجه کرد:

- دیده شدن و رؤیت پذیری (Viewed)در شبکه های اجتماعی علمی نظیر (Academia, researchgateو ..
- میزان دانلود و ذخیره کردن داده (Download and saved)در ابزارهایی نظیر(Cite Ulike, Mendely)
- نقد و بررسی (Discussed)مثل (Wikipedia, Facebook, Tweeter, Natureblog, Science-seekerو ...)
- توصیه شده Recommendedنظیر آنچه در سایتهایی مانند(primeF1000)صورت میگیرد

منابعی که توسط آلتمتریکس رصد می شوند

1) Policy documents

2) Mainstream media (News)

3) Blogs (9,000 academic and non-academic blogs).

4) Online reference managers (Mendeley , CiteULike)

5) Post-publication peer-review forums (pubpeer , publons)

- World Health Organization
- Intergovernmental Panel on Climate Change
- National Institute for Healthcare

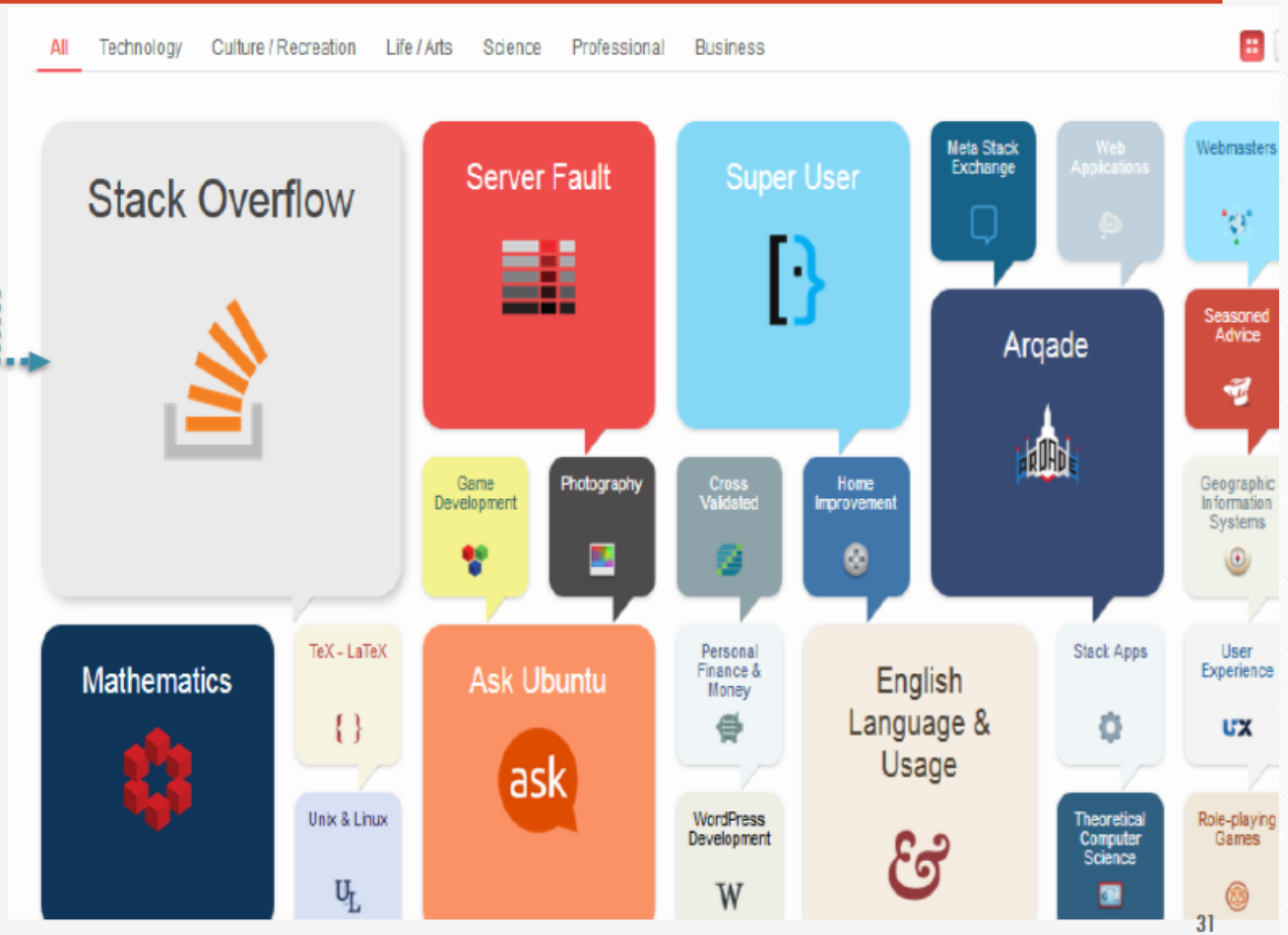
6) Social media

- Twitter (public tweets, quoted tweets and retweets only, no favourites)
- Facebook (posts on public pages only, no individual timeline posts and no likes)
- Google+
- Historical data: Pinterest - We can no longer pick up mentions from Pinterest, but you will still see historical mentions on details pages.
- Reddit (original posts only, not comments)
- Historical data: LinkedIn groups

منابعی که توسط آلتمتریکس رصد می شوند

7) Other online sources

- Wikipedia
- Sites running Stack Exchange
- (Q&A)
- Reviews on F1000
- YouTube
- Open Syllabus

انواع آلتمتریکس	توصیف	نمونه ها
به اشتراک گذاری ها	مقالات یا اخبار یا دیگر بروندادهای پژوهشی که به منظور اشتراک گذاری به طور عمومی پست شده اند	Twitter, facebook, Reddit, news articles, blog posts, Google+, Youtube, Fig share, Mendeley
ذخیره سازی ها	ذخیره شده بر روی سایتهای بوک مارکهای اجتماعی یا برگزیده شده در رسانه های اجتماعی و وب سایتهای برنامه نویسی اجتماعی	Mendeley, CiteULike, Delicious, GitHub, Twitter, Slide share
مرور و بررسی	موردبحث قرارگرفته با یادداشت های افزوده	Faculty of 1000 (F1000), Hog posts, article comments, facebook comments
اقتباس ها	خلق کارهای برگرفته با استفاده از مقاله یا دیگر بروندادهای پژوهشی	GitHub
آمارهای استفاده اجتماعی	دانلودها یا بازدیدها از خدمات وب و سایتهای رسانهٔ اجتماعی	Fig share, Slide share, Dryde, Facebook, Youtube

روش‌شناسی و محاسبه امتیاز Altmetric

امتیاز (Altmetric Attention Score)عددی است که به شما می‌گوید پژوهش شما چقدر دیده شده و در چه کانال‌هایی درباره‌اش صحبت شده است. این عدد از سه بخش اصلی ساخته می‌شود:

۱. چند بار به مقاله اشاره شده،

۲. کجا به آن اشاره شده،

۳. چه کسی آن اشاره را انجام داده.

گام اول امتیاز دهی

۱. شمارش منشن‌ها

- هر بار که مقاله شما در یک خبرگزاری، وبلاگ، شبکه اجتماعی یا سند سیاست‌گذاری ذکر شود، یک منشن ثبت می‌شود.

- فقط اولین منشن از هر منبع حساب می‌شود (اگر یک کاربر ۱۰ بار توییت کند، فقط اولین بار شمرده می‌شود).
- منشن‌ها به‌صورت لحظه‌ای پایش و به امتیاز اضافه می‌شوند، بنابراین ممکن است امتیاز در طول زمان تغییر کند.

گام دوم امتیاز دهی

۲. وزن دهی به منابع

- همه منشن‌ها ارزش یکسان ندارند.
- Altmetricبه هر نوع منبع یک وزن می‌دهد
- تا نشان دهد اهمیت و دسترسی آن منبع بیشتر یا کمتر است.
- مثالا:اگر مقاله شما در یک خبرگزاری مطرح شود،

۸ امتیاز می‌گیرد، اما یک توییت تنها ۰٫۲۵ امتیاز دارد

شیوه نمره گذاری منابع توسط آلتمتریکس

News	8
Blogs	5
Twitter	1
Facebook	0.25
Sina Weibo	1
Wikipedia	3
Policy Documents (per source)	3
Q&A	0.25
F1000/Publons/Pubpeer	1
YouTube	0.25
Reddit/Pinterest	0.25
LinkedIn	0.5
Open Syllabus	1
Google+	1

32

گام سوم امتیاز دهی

۳. کنترل کیفیت و تعدیل‌ها

برای اینکه امتیاز واقعی‌تر باشد، آلتمتریکس چند قانون تعدیل اعمال می‌کند:

حذف منشن‌های تکراری: از یک منبع، فقط اولین اشاره محاسبه می‌شود.

اعتبار منبع: رسانه‌های پرمخاطب امتیاز بیشتری می‌گیرند، رسانه‌های کوچک‌تر کمی کمتر.

فعالیت غیرطبیعی: اگر یک حساب کاربری به‌صورت غیرعادی مقالات را تبلیغ کند، وزن منشن‌هایش کاهش می‌یابد.

بازنشرها: ریتوییت‌ها و اشتراک‌گذاری‌های صرف امتیاز کمتری دارند نسبت به محتوای اصلی.

این کارها جلوی «تورم مصنوعی امتیاز» را می‌گیرند و باعث می‌شوند عدد نمایش‌داده‌شده واقعاً بازتاب توجه واقعی باشد.

مثال: فرض کنید مقاله‌ای دارید که:

در یک خبرگزاری ذکر شده ← ۸ امتیاز

در دو وبلاگ معرفی شده ← ۲ × ۵ = ۱۰ امتیاز

در چهار توییت متفاوت اشاره شده ← ۴ × ۰٫۲۵ = ۱ امتیاز

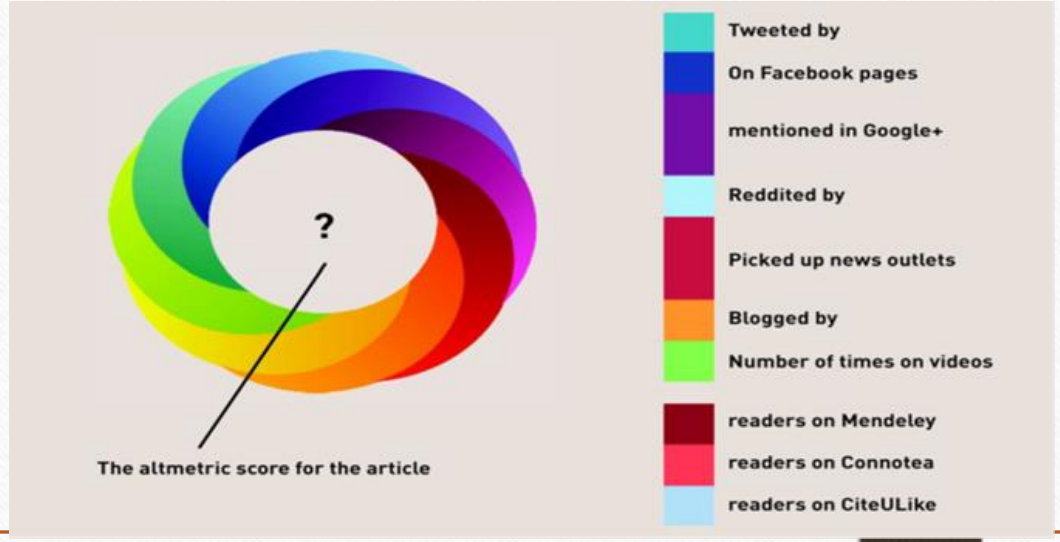
امتیاز نهایی شما می‌شود:

۸ + ۱۰ + ۱ = ۱۹

این همان عددی است که وسط دونات رنگی (نشانک) Altmetricمی‌بینید.

چرا عدد وسط دونات رنگی Altmetric مدام تغییر می کند؟

- امتیاز Altmetricبه‌صورت لحظه‌ای آپدیت می‌شود. اگر خبر جدیدی منتشر شود یا پست‌های شبکه اجتماعی اضافه شوند، امتیاز بالا می‌رود. گاهی هم اگر منبعی حذف شود (مثلاً توییت پاک شود)، امتیاز ممکن است پایین بیاید.

مزایای آلتمتریکس

- عدم محدودیت به نویسنده
- دسترسی باز و سریع به داده ها
- شناخته بودن کاربرها

- سنجش وسیع تر تأثیرگذاری پژوهش ها
- سرعت (جواب دهی در زمان کم)
- سنجش مقالاتی که به صورت خود ناشری انتشاریافته اند
- سنجش آثار بدون استناد رسمی
- سنجش انواع مختلف تولیدات پژوهشی ،کتاب ها، مجموعه داده ها، سخنرانی ها، فیلم ها، صفحات وب و غیره
- سنجش تأثیرگذاری بر مخاطبان غیر پژوهشگر
- ارائه اطلاعات اضافی در مورد پژوهش ها
- پوشش آثار چاپ نشده
- استفاده از چند رسانه ای ها در سنجش
- رفع معضل خود استنادی
- رفع نگاه تک بعدی در سنجش مقالات

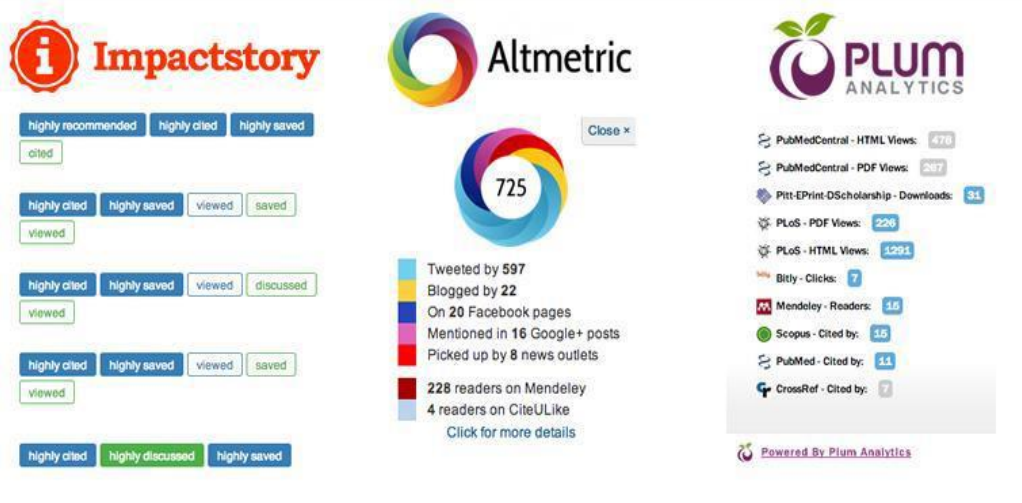
معایب و محدودیت ها

- این شاخص ها بیشتر برای پژوهش هایی که در محیط وب صورت گرفته است و یا پژوهشگرهایی که در این زمینه پژوهش انجام داده اند، کاربرد دارند

- عدم وجود کنترلی بر روی روابط موجود در محیط وب
- عدم استانداردسازی در این حوزه به دلیل نوپا بودن آن
- اعتبار کم آلتمتریکس در مقایسه با سنجه های استنادی
- مشکل در مورد گردآوری داده های مربوط به پادکست ها و ویدئوکست ها
- وجود داده های مختلف در نتیجه تنوع منابع داده ها و درنتیجه پیچیده شدن گردآوری داده ها و یکسان نبودن ارزش داده ها
- گیج کننده بودن به خاطر تنوع آلتمتریکس
- وجود مقالات تکراری و نسخه های مختلفی از یک
- مقاله با مشخصات متفاوت در سایت های گوناگون

ارائه دهندگان آلتمتریکس

در حال حاضر برخی از سرویس ها مانند

Altmetrics Explorer، Plum Analytics، Impact Storyو ناشران مجلات علمی مانند

Public Library of Scienceبا ایجاد وب گاه هایی به جمع آوری این نوع شاخص ها جهت ارزیابی مقالات، به خصوص مقالات جدید که استنادهای دریافتی آن ها مشخص کننده وضعیت علمی آن ها نیست می پردازند.

Altmetrics.com

Altmetrics.comیک ابزار تجاری مستقل در لندن است که فعالیت های علمی پیرامون خروجی های علمی را از میان منتخبی از منابع آنلاین شامل وبلاگ ها، توییتر، فیسبوک، گوگل پلاس، رسانه های خبری اصلی و سایر منابع ردیابی، تجزیه و تحلیل و جمع آوری می کند. این ابزار این اطلاعات را در قالب "دونات آلتمتریکس" یا نمره آلتمتریکس گردآوری می کند. نمره آلتمتریکس کمیت و کیفیت توجهات دریافت شده توسط انتشارات را منعکس می کند. انعکاس کمیت به گونه ای است که هر چه انتشارات توجه بیشتری دریافت کنند نمره آلتمتریکس آن ها افزایش می یابد و انعکاس کیفیت به گونه ای است که به منابع گوناگون وزن های مختلفی را اختصاص می دهد

PlumX

PlumXبه عنوان رقیب اصلی Altmetric.comتوسط دو کارآفرین به وجود آمده و آلتمتریکس را از منابع مختلف از جملهبازدیدها و تعداد دفعات دانلود چکیده مقالات جمع آوری می کند. از مزیت های مهم این ابزار پوشش دهی بالای انتشارات است.

PlumXیک ابزار مبتنی بر وب است که داده های مربوط به مقالات را در پنج دسته استفاده، دریافت، اشاره، رسانه های اجتماعی و استناد طبقه بندی می کند

Impact Story

یک برنامهٔ کاربردی منبع باز رایگان تحت وب و نسخهٔ متصل توتال ایمپکت است و دادهها را از منابع آنلاین گوناگون باز که تأثیر وب یک مجموعه داده یا مقالهٔ مجله یا دیگر بروندادهای پژوهشی که در یک مکان آنلاین ثابت مستقر هستند را گردآوری کرده و سپس یک گزارش ارائه میکند. منابع دادهای که توسط این نرم افزار مورد استفاده قرار میگیرند، شامل توییتر، گیتهاب، اسلایدشیر، اف هزار ریویوز، سایت یو لایک، مندلی، دلیشز و دیگر منابع آنلاین است .

نصب و راه اندازی نشانک آلتمتریکس

نشانک آلتمتریکس چیست؟

هنگامی که به عنوان یک محقق مقالهای در حوزه موضوعی مورد نظر خود میخوانید و میخواهید جزئیات دگرسنجی آن را بدانید میتوانید از این گزینه استفاده کنید.

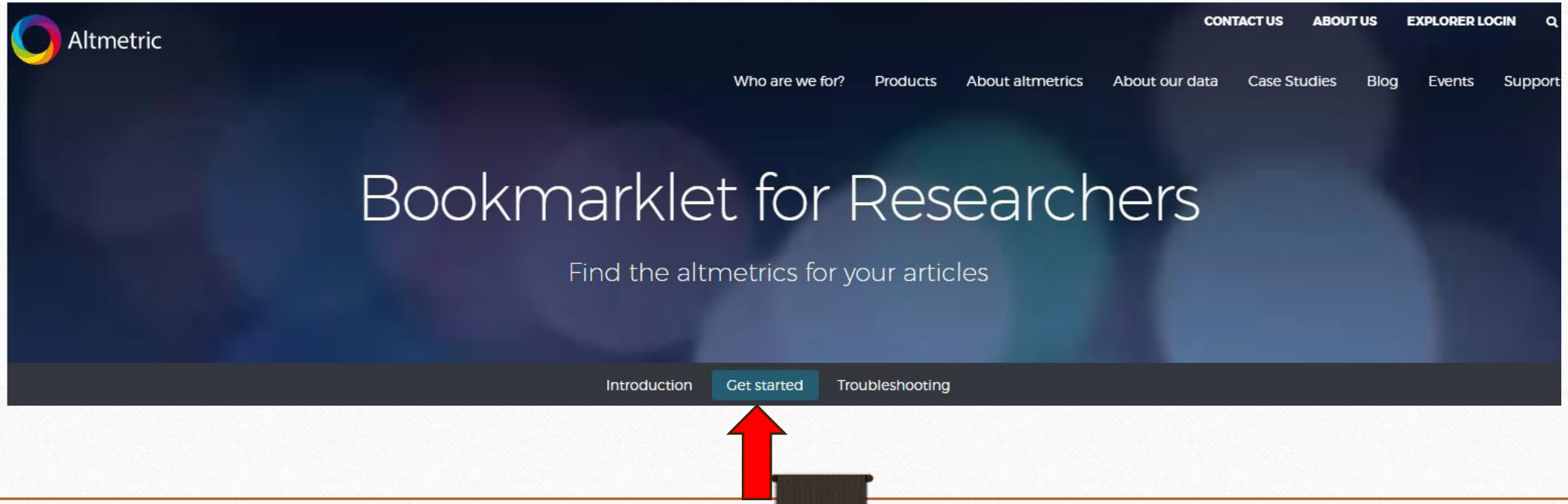
نصب و راه اندازی

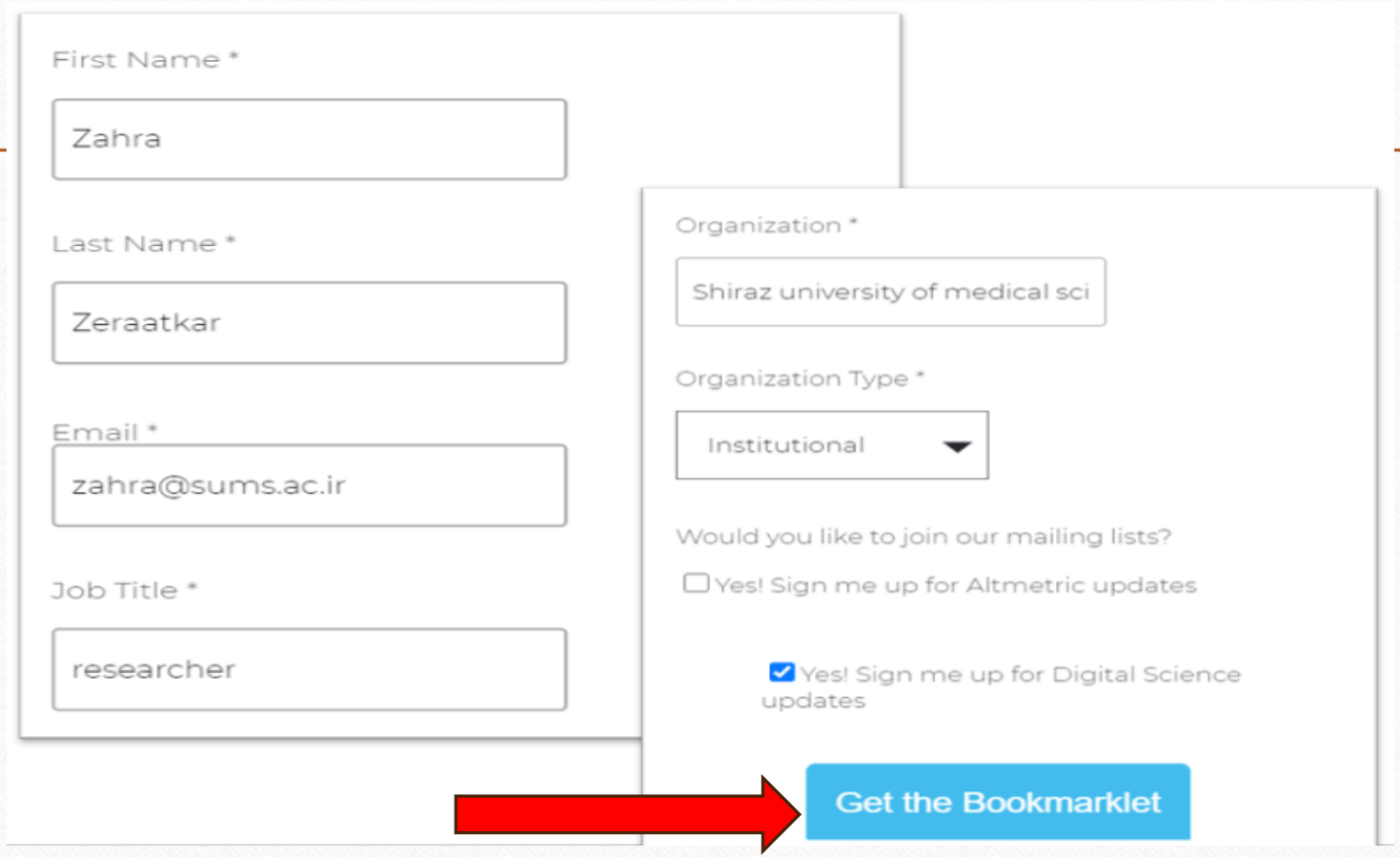
۱-لینک زیر را در مرورگر خود وارد کنید

https://www.altmetric.com/products/free-tools/bookmarklet/

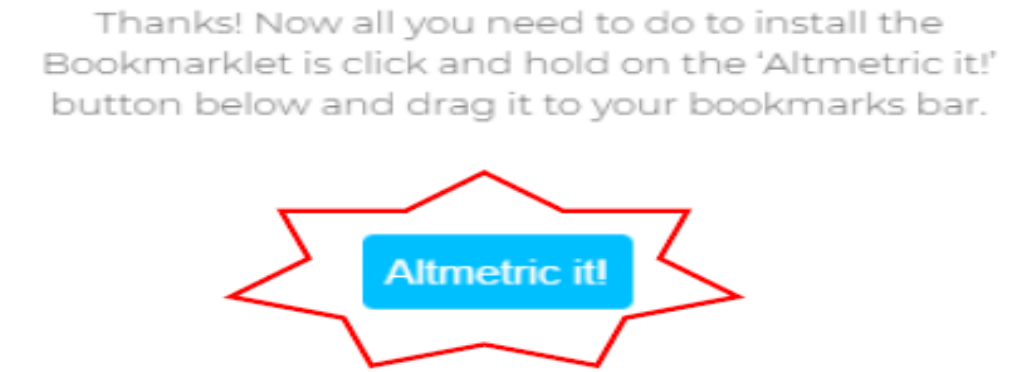
۲-بر روی تب Get Started کلیک نمایید.

۳- فرم در خواستی را تکمیل نمایید. لازم به ذکر است در قسمت Emailباید ایمیل آکادمیک مربوط به سازمان/دانشگاه خود را وارد نمایید.

پس از تکمیل فرم گزینه "Altmetric it!" نمایان می شود.

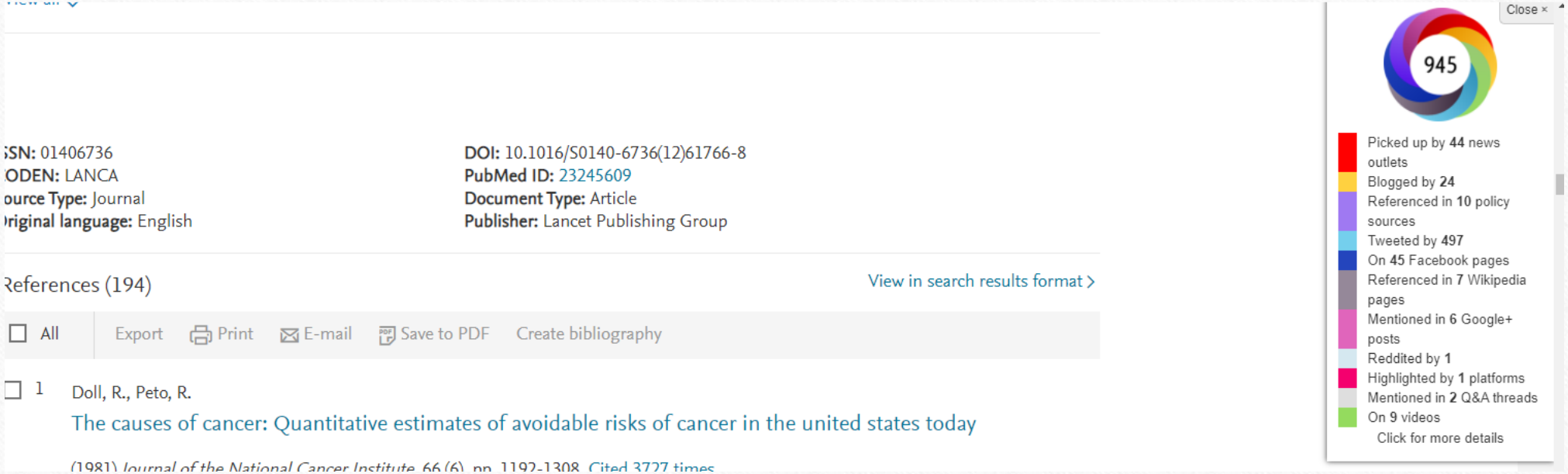

- گزینه “ ”Altmetric it!” را به نوار نشانکها در مرورگر خود بکشید. بعد از آن نشانک زیر را در مرورگر خود خواهید داشت

۵ – در صفحه HTMLمقالاتی که DOIآنها ذکر شده باشد با کلیک بر روی Altmetric itبر روی نوار ابزار مرورگر خود، میتوان سنجه های مقاله مورد نظر را مشاهده کرد.

نکات قابل توجه

- بوکمارک فقط در صفحات پابمد، آرشیو و تمام صفحاتی که DOIدارند، کار میکند.
- این دکمه فقط از ناشرانی که فرا داده استنادی گوگل اسکالر را در صفحات خود قرار دادهاند پشتیبانی میکند.
- ذکرهای توییتر فقط برای مقالاتی که از جولای ۲۰۱۱ منتشر شده در دسترس است

سوالات متداول

Altmetricچیست و چه فرقی با استنادهای علمی دارد؟

Altmetricشاخصی است که میزان «توجه آنلاین» به یک پژوهش را نشان می‌دهد؛ مثل خبرها، پست‌های شبکه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها و اسناد سیاست‌گذاری. این شاخص با استنادهای علمی فرق دارد چون بلافاصله بعد از انتشار مقاله شکل می‌گیرد، در حالی که استنادها ممکن است ماه‌ها یا سال‌ها بعد ظاهر شوند.

آیا امتیاز Altmetricنشان‌دهنده کیفیت علمی مقاله است؟

خیر. امتیاز Altmetricفقط نشان می‌دهد مقاله چقدر دیده شده و درباره‌اش صحبت شده است. ممکن است مقاله‌ای امتیاز بالایی بگیرد چون بحث‌برانگیز بوده، نه لزوماً به خاطر کیفیت علمی بالا. بهتر است همیشه این داده را در کنار شاخص‌های استنادی سنتی بررسی کنید.

منابع داده‌های آلتمتریکس از کجا می‌آیند؟

آلتمتریکس داده‌ها را از منابع مختلفی جمع‌آوری می‌کند: خبرگزاری‌ها، وبلاگ‌های علمی، شبکه‌های اجتماعی (X، Reddit، Facebook، YouTube)، ویکی‌پدیا، اسناد سیاست‌گذاری، پتنت‌ها و حتی پایگاه‌های بوکمارک علمی مثل مندلی.

سوالات متداول

چگونه می‌توانم مقاله خودم را در آلتمتریکس پیدا کنم؟

به بخش Quick Searchدر داشبورد Altmetric Explorerبروید و DOIیا عنوان مقاله را وارد کنید. اگر DOIرا داشته باشید، سریع‌ترین راه همین است. همچنین می‌توانید از Advanced Searchاستفاده کنید تا جستجو را محدود به نویسنده، ژورنال یا بازه زمانی خاص کنید.

آیا می‌توانم داده‌های آلتمتریکس را دانلود کنم؟

بله. در Altmetric Explorerدکمه‌ای به نام Export Dataوجود دارد که به شما امکان می‌دهد داده‌ها را به‌صورت فایل اکسل دانلود کنید و برای تحلیل یا ساخت گزارش از آن استفاده کنید.

چرا بعضی مقالات امتیاز Altmetricندارند؟

اگر مقاله‌ای هنوز هیچ منشن در منابع ردیابی‌شده نداشته باشد، امتیاز آن صفر است. همچنین ممکن است مقاله در ژورنال یا پایگاهی منتشر شده باشد که آلتمتریکس آن را ردیابی نمی‌کند.

منابع

- Garcovich D, Zhou Wu A, Sanchez Sucar A M, Adobes Martin M. The online attention to orthodontic research: an Altmetric analysis of the orthodontic journals indexed in the journal citation reports from 2014 to 2018. Progress in Orthodontics. 2020;21(1):1 10.
- Erfanmanesh M, Nojavan F. Qualitative and Quantitative Status and International Visibility of Iranian Journals Indexed in Journal Citation Reports. Iranian Journal of Information Processing and Management. 2016;32(1):51 73.
- Rezaeian M, Hadavi M, Bakhtar M, Davvodi Salestani A, Karimeian M. Evaluation the Quality of English and Persian Journals Approved by Commission for Accreditation and Improvement of Iranian Medical Journals (CAIMJ) in 2011: Successes and Challenges. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 2014;13(2):163 74.
- Thelwall, M., Haustein, S., Larivière, V., & Sugimoto, C. R. (2013). Do altmetrics work? Twitter and ten other social web services. PloS one, 8(5), e64841. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0064841
- https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%AF%DA%AF%D8%B1%D8%B3%D9%86%D8%AC%DB%8C

منابع

- ”, پایگاه سنجش تاثیر مقالات آلتمتریکس | یابش؛ جستجوی دانش “accessed June 7, 2026, https://yabesh.ir/13376/altemtric/.
- “ ”, کتابدار 2.0 | | دگرسنجی و دگر سنجه ها چیست؟ درباره ی آلتمتریکسaccessed June 7, 2026 , http://lib2mag.ir/10695 /.
- “About Us - Altmetric,” accessed June 5, 2026, https://www.altmetric.com/about-us/.
- “Our Sources - Altmetric,” accessed June 5, 2026, https://www.altmetric.com/about-us/our-data/our-sources/.
- “The Altmetric Details Page - Altmetric,” accessed June 5, 2026, https://www.altmetric.com/about-us/our-data/altmetric-details-page/.
- “The Donut and Altmetric Attention Score - Altmetric,” accessed June5, 2026, https://www.altmetric.com/about-us/our-data/donut-and-altmetric-attention-score/.